

УДК 338.246.2:336.74 Доц. С.Ф. Черничко, канд. екон. наук – УНЦ Київського національного торговельно-економічного університету

ОСНОВНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ У 2007-2008 РР.

Розкрито особливості внутрішніх базових чинників розвитку інфляційних процесів в українській економіці. Визначено вплив динаміки зростання середнього рівня цін на розвиток реального сектора національної економіки. Серед основних груп чинників інфляції в економічній системі України виділено структурно-відтворювальні, зовнішні, соціальні.

Ключові слова: інфляційні процеси, внутрішні та зовнішні чинники, економічний розвиток.

Assoc. prof. S.F. Chernichko – Kyiv National University of Trade and Economics

The basic factors of development of inflationary processes in Ukraine in 2007-2008

The peculiarities of base factors of inflationary processes development in Ukrainian economy are being elucidated. The influence of increasing of average level of prices on the development of a real sector of national economy has been determined. Among the main group of factors of inflation in economic system of Ukraine structural-reproductive, external, social have been pointed. The research of quantitative aspects influence concerning every group of factors has been conducted.

Keywords: inflationary processes, internal and external factors, economic development.

Зростання динаміки розвитку інфляційних процесів в Україні за останні роки показує, що явищу інфляції та його загрозливому впливу на економіку України та суспільство в цілому приділяється недостатня увага як з боку Уряду України, так і фахівців-експертів з проблем макроекономіки.

Оцінюючи належний внесок у дослідженні проблем розвитку інфляційних процесів таких вчених-експертів з цієї тематики, як А. Гальчинський, В. Литвицький, О. Мельник, А. Шаповал, М. Азаров та інші необхідно зазначити, що не завжди їхні дослідження та рекомендації враховуються під час розроблення заходів економічної політики країни та затвердження бюджетів України.

Метою цієї роботи є виявлення найбільш вагомих чинників розвитку інфляційних процесів у 2007-2008 рр. та визначення можливих шляхів зниження впливу цих чинників на загальний рівень інфляції в Україні. У роботі використано методи системного та статистичного аналізу, індукції та дедукції, визначення прямих і зворотних зв'язків між економічними явищами для визначення основних чинників розвитку інфляційних процесів в Україні.

Одним із важливих в Україні системних чинників, який значною мірою впливає на розвиток інфляції в країні, є чинник зростання соціальних стандартів. Зважаючи на те, що останні кілька років країна перебуває в умовах підготовки та проведення різних виборів та перевиборів, зростання цього інфляційного чинника є закономірним. Хоча зростання заробітних плат, пенсій та покращення матеріального становища людей і повинно бути головним пріоритетом роботи Уряду, але цей пріоритет має перебувати у кореляційній

залежності з такими показниками як приріст ВВП, зростання продуктивності праці, довгостроковими перспективами розвитку країни.

Другим важливим чинником інфляційного процесу було стрімке зростання рівня споживчих кредитів. Хоча центральний банк країни і відреагував належним чином, обмеживши швидке зростання кредитування, але як інфляційний чинник споживче кредитування зробило свій внесок у прискорення інфляційних процесів у 2007-2008 рр.

Ще одним вагомим чинником було зростання світових цін на енергоносії. Крім того, не можна не відзначити такий системний чинник інфляції, як значне зростання цін на дизельне паливо в період весняно-осінніх польових робіт. Зважаючи на те, що цей чинник є системним і простежується з року в рік, не можна не поставитись критично до роботи Уряду України. Особливо враховуючи те, що продукти харчування становлять велику питому вагу у споживчому кошику громадян України, Уряд міг би вдатися до внутрішніх інтервенцій, з метою запобігання значному зростанню внутрішніх цін на енергоносії в цей період.

Окремо можна наголосити на значному зростанні цін на продукти харчування. Це зумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. До зовнішніх чинників слід віднести: світові неврожаї і відповідно зростання цін на продовольчі товари; зростання рівня доходів громадян таких густонаселених країн, як Китай та Індія. Вплив цих чинників спричиняє значний інфляційний тиск на світовий ринок продовольчих товарів.

Особливо дивує та непокоїть той факт, що впродовж 2007-2008 рр. ціни на продукти харчування зростали більш швидкими темпами, ніж в інших європейських країнах, таких як Болгарія, Чехія, Угорщина, Австрія, Румунія, Словенія тощо (рис. 1). Це тоді, коли Україна є країною з великим сільськогосподарським потенціалом.

Якщо, наприклад, у грудні 2007 р. порівняно з аналогічним періодом 2006 р. ціни на продукти харчування та безалкогольні напої зросли у Чехії – на 11,2 %, Угорщині – на 13 %, Австрії – на 7 %, Румунії – на 9,4 %, Словенії – на 12 %, то в Україні – на 16,6 %. Ще більш невтішним є аналіз зростання цін у травні 2008 р. (порівняно з травнем 2007 р.). Так, у Болгарії ціни зросли на 26,2 %, Чехії – на 10,7 %, Угорщині – на 14 %, Австрії – на 7,3 %, Румунії – на 12,1 %, Словенії – на 11,8 %, а в Україні за цей період – на 48,5 %. Тобто можна зробити висновок, що зростання цін у країні має тенденцію до збільшення і значно випереджає динаміку цін наших європейських сусідів. Тому для України було б не зайвим створити потужний державний резерв продовольчих товарів, з метою нейтралізації цінових шоків на ринку та запобігання значному падінню цін на сільськогосподарську продукцію в осінній період.

До внутрішніх чинників зростання цін на продовольчі товари можна віднести: відсутність ефективних реформ в агропромисловому комплексі України, гостра нестача основних засобів для забезпечення нормального функціонування сільськогосподарських підприємств, нестача кадрів і, як наслідок, відсутність мотивів для ефективної праці та збільшення обсягів сільсько-

господарського виробництва. Вплив перелічених та інших чинників спричинив значне зростання цін в цій частині товарного ринку України.

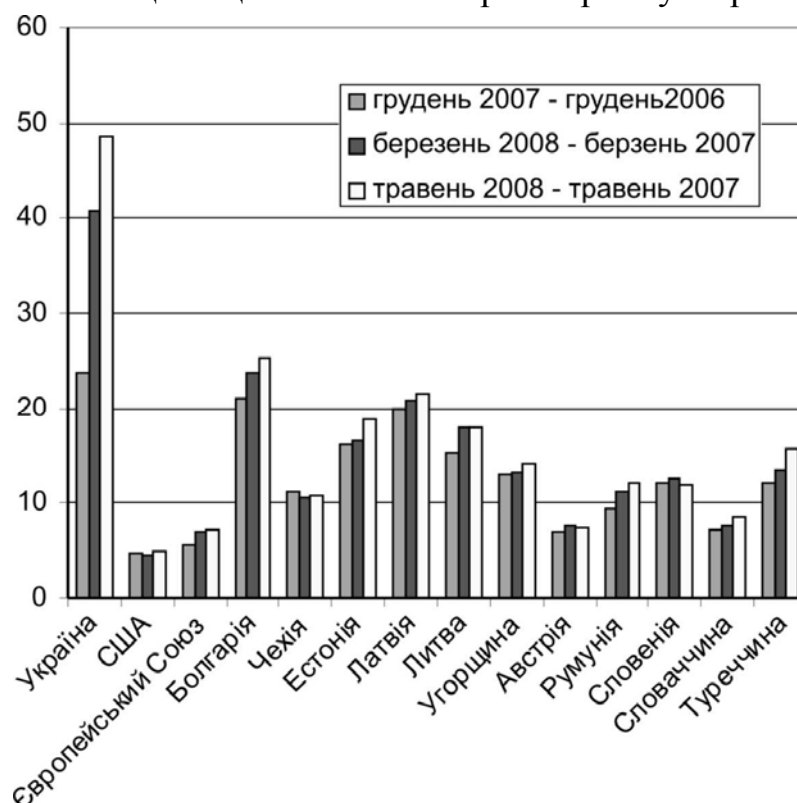

Рис. 1. Зростання цін у 2007-2008 рр. на продукти харчування та безалкогольні напої [1, с. 20]

Аналіз динаміки цін для окремих товарних груп, дає змогу зробити висновок, що у травні 2007 р. порівняно з аналогічним періодом попереднього року найбільш швидкими темпами зростали ціни на фрукти (45,4 %), яйця (16 %), молоко (15,9 %), хліб (13,8 %) (рис. 2). У 2008 р. ситуація на ринку продуктів харчування та безалкогольних напоїв ще більше ускладнюється – ціни зросли на фрукти (84,9 %), олію та жири (83,2 %), овочі (80,9 %), м'ясо та м'ясопродукти (52,7 %), яйця (52,4 %), молоко (42 %), хліб (33,4 %).

Отже, зростання цін на продовольчі товари значною мірою вплинуло на прискорення темпу інфляції в країні. Ще одним важливим моментом є те, що згідно з даними Держкомстату, населення України витрачає на продукти харчування 55 % своїх доходів, а для малозабезпечених верств цей показник є ще вищим. Тому значне зростання рівня цін на продовольчі товари найбільш болісно вдарило по незахищеним верствам населення.

Ще одним із найбільш вагомих чинників, що впливають на розкручування інфляційної спіралі в Україні, є інфляційні очікування. Ці очікування проявилися в тому, що в структурі розподілу доходу між споживанням та заощадженнями населення країни надає перевагу саме споживчим видаткам. Виробники, з метою мінімізації ризиків, що пов'язані з майбутньою інфляцією, закладали інфляційні очікування в ціну своєї продукції.

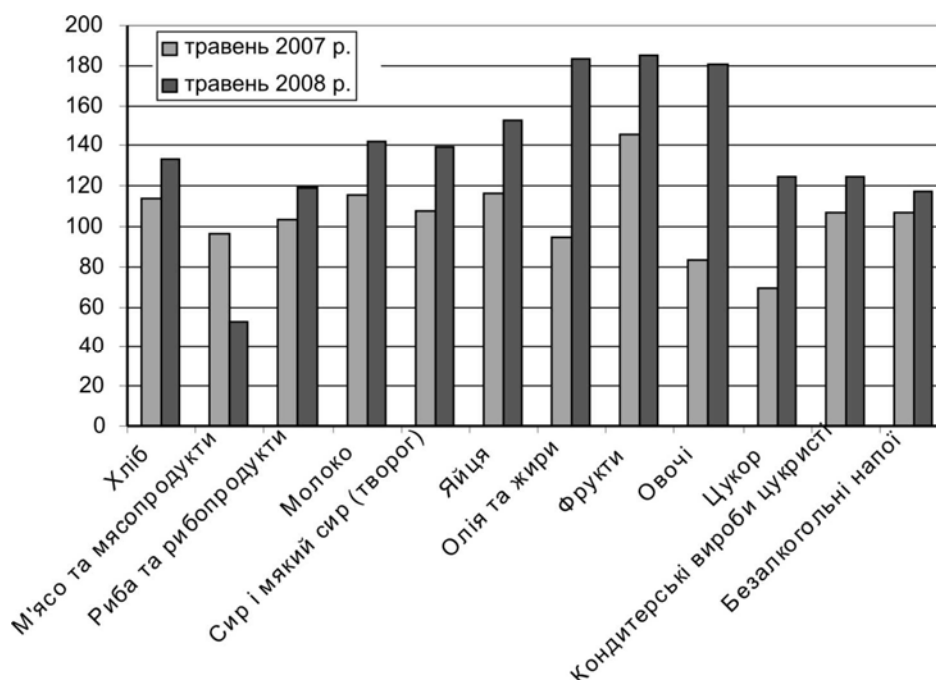

Рис. 2. Індекс споживчих цін на продукти харчування та безалкогольні напої у травні 2007-2008 рр. у % до травня попереднього року [1, с. 20]

Основними чинниками інфляції в 2007-2008 рр. є:

- значне зростання соціальних стандартів та нераціональне використання бюджетних грошей на різні соціальні цілі;
- стрімке зростання споживчого кредитування та пов'язаних з цим фінансових ризиків;
- зростання світових цін на енергоносії, продовольчі товари та сировину;
- відсутність ефективних реформ таких секторів економіки України, як агропромисловий комплекс, житлово-комунальне господарство, вугільної галузі та ін.;
- значні інтервенції в національній грошовій одиниці з метою підтримання стабільного валютного курсу;
- зростання інфляційних очікувань у зв'язку з різними об'єктивними та суб'єктивними факторами;
- ріст виробничих затрат, які пов'язані із зростанням заробітної плати та сировинно-енергетичних складових;
- неможливість економіки задовольнити внутрішній попит через незадовільну структуру внутрішнього зростання, за якої значна частка приросту ВВП забезпечується за рахунок компонентів, які не збільшують внутрішню товарну пропозицію (торговельна, фінансова тощо).

Література

1. Азаров А. О бедной экономике замолвите слово// Економіст. – 2008, № 7. – С. 18-21.
2. Литвицький В. Інфляциди та антидоти: аналітичний огляд за 2007 р.// Банківська справа. – 2008, № 1. – С. 3-27.
3. Експертна доповідь "Україна в 2007 році: внутрішнє та зовнішнє становище та перспективи розвитку// Економіст. – 2008, № 2. – С. 9-68.
4. Соціальні чинники та соціальні наслідки інфляції. Круглий стіл, 20 травня 2008 р., Ін-т демографії та соціальних досліджень НАНУ// Економіст. – 2008, № 5. – С. 16-25.
5. Шаповалов А. Системні особливості розвитку інфляційних процесів в Україні// Вісник Національного банку України. – 2007, № 12. – С. 3-7.